

RAAP-NOTITIE 297

Plangebied Hoofdweg 72, Mijdrecht

Gemeente De Ronde Venen

Een inventariserend archeologisch onderzoek

Colofon

Opdrachtgever: Memid Investments B.V.

Project: archeologisch onderzoek plangebied Hoofdweg 72, Mijdrecht (gemeente De Ronde Venen)

Titel: Plangebied Hoofdweg 72, Mijdrecht, gemeente De Ronde Venen; een inventariserend archeologisch onderzoek

Status: eindversie

Datum: maart 2003

Auteur: drs. J.H.M. van Eijk

Bestandsnaam: L:\QXPress\Notities\2003\MIHO\N0297-MIHO.qxd

Projectcode: MIHO

Projectleider: drs. J.H.M. van Eijk

Projectmedewerker: K. Königel

ARCHIS-waarnemingsnummers: niet van toepassing

Autorisatie:

drs. A.J. Tol

ISSN: 0925-6369

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.

telefoon: 020-463 4848

Zeeburgerdijk 54

telefax: 020-463 4949

1094 AE Amsterdam

E-mail: raap@raap.nl

Postbus 1347

1000 BH Amsterdam

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2003

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Samenvatting

In opdracht van Memid Investments B.V. heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau op 5 februari 2003 een inventariserend archeologisch onderzoek uitgevoerd in verband met geplande nieuwbouw op Hoofdweg 72, Mijdrecht (gemeente De Ronde Venen).

Doel van dit onderzoek was eventueel aanwezige archeologische resten op te sporen en, voorzover mogelijk, een eerste indruk te geven van de kwaliteit (gaafheid en conservering), aard, datering, omvang en diepteligging ervan.

Hoewel voor het plangebied een hoge archeologische verwachting gold voor vindplaatsen uit het Midden en Laat Neolithicum, zijn tijdens het veldonderzoek geen archeologische resten aangetroffen. Naar verwachting zal er als gevolg van de geplande werkzaamheden dan ook geen verstoring van archeologische waarden optreden. Derhalve worden geen aanbevelingen voor vervolgonderzoek gedaan.

1 Inleiding

1.1 Kader en doelstelling

In opdracht van Memid Investments B.V. heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau op 5 februari 2003 een inventariserend archeologisch onderzoek uitgevoerd in verband met geplande nieuwbouw op Hoofdweg 72, Mijdrecht (gemeente De Ronde Venen). Het onderzoek diende te worden uitgevoerd omdat realisatie van de plannen zou kunnen leiden tot aantasting of vernietiging van mogelijk aanwezige archeologische resten. Doel van het onderzoek was het opsporen van deze resten en, indien mogelijk, een eerste indruk geven van de kwaliteit (gaafheid en conservering), aard, datering, omvang en diepteligging ervan.

1.2 Plangebied en archeologische verwachting

Het plangebied ligt in de bebouwde kom van Mijdrecht, ten westen van de Hoofdweg in de wijk Twistvliet (figuur 1). Het gebied ligt in droogmakerij 'De Derde Bedijking'. Het plangebied staat afgebeeld op kaartblad 31B van de topografische kaart van Nederland (schaal 1:25.000); de centrumcoördinaat is 118.725/468.400. Het perceel staat kadastraal bekend onder nummer C.6135. Ten tijde van het onderzoek was het plangebied grotendeels bebouwd en verhard. Voor het gebied geldt een hoge archeologische verwachting voor nederzettingen uit het Midden en Laat Neolithicum (zie § 2.2).

1.3 Onderzoeksopzet en richtlijnen

Het onderzoek bestond uit een bureauonderzoek en een veldonderzoek. Het veldonderzoek is beperkt gebleven tot een karterend booronderzoek.

Het inventariserend archeologisch onderzoek is uitgevoerd volgens de hiervoor geldende normen en richtlijnen die zijn vastgelegd in het *Handboek ROB-specificaties* (Brinkkemper e.a., 1998) en, waar mogelijk, conform de *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie* (Vorbereidingscommissie Kwaliteitszorg Archeologie, 2001).

Zie tabel 1 voor de dateringen van de in deze notitie genoemde archeologische perioden. Enkele vaktermen worden achter in deze notitie beschreven (zie verklarende woordenlijst).

2 Bureauonderzoek

2.1 Methodes

Voorafgaand aan het veldonderzoek is een bureauonderzoek uitgevoerd om na te gaan of er reeds archeologische vondsten uit het plangebied geregistreerd staan en om ten behoeve van het veldwerk de landschappelijke (geologische en bodemkundige) kenmerken alsmede de gespecificeerde archeologische verwachting te bepalen. Er zijn verschillende bronnen geraadpleegd, waaronder historisch kaartmateriaal en luchtfoto's (zie literatuurlijst).

Om inzicht te krijgen in het voorkomen van archeologische vindplaatsen in of nabij het plangebied is het ARCHEologisch Informatie Systeem (ARCHIS) van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB) te Amersfoort geraadpleegd.

2.2 Resultaten

Geologie en geomorfologie

De ondergrond in het plangebied bestaat uit Afzettingen van Calais (III) (Berendsen & Stouthamer, 2001). Deze zeeklei-afzettingen zijn gevormd tussen circa 3300 en 2700 voor Chr. (Schute, 2002).

Het plangebied maakt deel uit van een vlakte van getij-afzettingen (Stiboka/RGD, 1975). In deze vlakte heeft zich een aantal getij-inversieruggen (kreekruggen) gevormd. Deze zijn ontstaan doordat bij vloed zandige sedimenten langs de krekken werden afgezet. Door inklinking van de directe omgeving zijn deze oeverwallen en krekken als ruggen in het landschap zichtbaar.

In de ondergrond van het plangebied bevindt zich waarschijnlijk een kreekrug (Stiboka/RGD, 1975; ROB, 2001).

Na circa 2700 voor Chr. 'verdronk' het landschap en vond veengroei plaats. In eerste instantie beperkte dit zich tot de relatief laaggelegen delen; later breidde de veengroei zich uit tot de relatief hooggelegen kreekruggen. Zo ontstond een uitgestrekt veengebied.

Vanaf de 10e eeuw na Chr. werd het veen ontgonnen en afgegraven ten behoeve van de turfwinning. Hierdoor ontstonden meren en plassen.

In de tweede helft van de 19e eeuw werd het meer waarin het plangebied ligt, drooggelegd: droogmakerij De Derde Bedijking. Na de drooglegging, waarbij de Afzettingen van Calais aan de oppervlakte kwamen te liggen, is de polder opnieuw verkaveld.

Bodem

Volgens de bodemkaart (Stiboka, 1970) bestaat de bodem in het plangebied uit moerige eerdgronden met een moerige bovengrond of tussenlaag op niet-gerijpte klei, in associatie met tochteerdgronden op klei (grondwatertrappen II en III).

Archeologie

In ARCHIS staan 3 archeologische vindplaatsen geregistreerd uit droogmakerij De Derde Bedijking; deze bevinden zich alle op de kreekruggen. Eén vindplaats betreft een 'terrein van archeologische betekenis' (CMA-code 31B-A12; Monumentnr. 11915). Deze bevindt zich op een kreekrug circa 2 km ten westen van het plangebied. Tijdens archeologisch onderzoek in 1996 door de ROB zijn hier sporen van bewoning aangetroffen uit het Midden en Laat Neolithicum. Deze sporen betreffen een mogelijk archeologische vuile laag tussen circa 0,3 en 0,5 m -Mv. Daaronder zijn grondsporen aanwezig. De andere twee vindplaatsen liggen dicht bij het CMA-terrein, op dezelfde kreekrug. Het gaat om locaties waar verschillende fragmenten bewerkt vuursteen zijn gevonden (ARCHIS-waarnemingsnummers 30552 en 30556).

Op historisch kaartmateriaal is te zien dat het plangebied in de eerste helft van de 19e eeuw bestaat uit water met zo hier en daar veeneilandjes (resten van legakkers). Er staan geen huizen of boerderijen afgebeeld (Kadastrale Minuut, 1832; Wolters Noordhoff Atlasproducties, 1990). Het gebied draagt de naam de Rozenhovensche Polder. In de tweede helft van de 19e eeuw werd de polder drooggelegd en De Derde Bedijking genoemd.

Op een historische kaart uit het begin van de 20e eeuw (Wieberdink, 1989) staat een boerderij, genaamd Twistvlied, aangegeven; deze boerderij (met bijbehorende boomgaard) heeft in het plangebied gestaan. Uit mondelinge mededelingen van een medewerker van de firma Schuurman wordt geconcludeerd dat de boerderij waarschijnlijk in 1947 is afgebrand. Ter plaatse van de voormalige boerderij staat tegenwoordig een schuur. Op basis van de gegevens kent boerderij Twistvlied waarschijnlijk geen voorgangers. Luchtfoto's (ROBAS Producties/Topografische Dienst, 1989) hebben geen relevante terreinkenmerken opgeleverd.

Archeologische verwachting

Volgens de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW; ROB, 2001) geldt voor het plangebied een hoge kans op het aantreffen van vindplaatsen uit het Neolithicum. Dit vanwege de mogelijke aanwezigheid van een kreekrug in de ondergrond en de datering daarvan.

Kreekruggen vormden in de Prehistorie geschikte bewoningslocaties. Ze lagen hoger en derhalve droger dan de omliggende (natte) gebieden.

Op grond hiervan en op grond van de aanwezigheid van vindplaatsen in de directe omgeving, gold bij aanvang van het veldonderzoek voor het plangebied een hoge archeologische verwachting voor vindplaatsen uit het Midden en Laat Neolithicum. Eventuele archeologische resten bevinden zich waarschijnlijk direct onder het maaiveld.

3 Veldonderzoek

3.1 Methoden

Tijdens het veldonderzoek zijn 11 boringen zoveel mogelijk verspreid over het plangebied verricht (figuur 1). De gehanteerde methode wordt geschikt geacht voor het opsporen van in het plangebied te verwachten nederzettingsterreinen uit het Neolithicum. Deze methode is niet geschikt om graven, verkavelingspatronen en andere zeer lokale archeologische resten in kaart te brengen.

Er is geboord tot maximaal 3,0 m -Mv met een Edelmanboor met een diameter van 7 cm en een gutsboor met een diameter van 3 cm. De boringen zijn conform NEN-5104 (Nederlands Normalisatie-instituut, 1989) beschreven en met meetlinten ingemeten (x- en y-waarden). Het opgeboorde materiaal is in het veld gecontroleerd op de aanwezigheid van archeologische indicatoren (zoals houtskool, vuursteen, aardewerk, metaal, bot, verbrande leem en fosfaatvlekken). Er zijn geen monsters genomen. Daarnaast is gelet op het voorkomen van een vuile grijszwarte laag, die kan duiden op de aanwezigheid van een archeologisch niveau (archeologische laag).

Aangezien het plangebied bijna volledig verhard was en het onverharde gedeelte begroeid was met gras, kon er geen oppervlaktekartering worden uitgevoerd.

3.2 Resultaten

Geologie en bodem

In het plangebied komen kalkrijke oeverafzettingen voor, die mogelijk deel uitmaken tot een kreekrug. De oeverafzettingen bestaan uit lichte, siltige klei die naar beneden toe zwaarder en slapper wordt. Tot circa 1,5 m -Mv is de klei licht-bruingrijs tot licht(blauw)grijs en bevat zandlagen alsmede hout of rietresten. Op de meeste plaatsen wordt deze vanaf 1,5 m -Mv slapper en grijs. In boring 10 is op 1,7 m -Mv siltig zand aangetroffen; mogelijk betreft dit beddingzand van de kreekrug.

De bodem in het plangebied is tot 0,9 m -Mv grotendeels verstoord. Op sommige plaatsen is sprake van een circa 0,3 m dik ophogingspakket van puin (rond de boringen 3, 4 en 7) op de akkerlaag uit de 19e en/of 20e eeuw. Deze akkerlaag is donkergrijsbruin en bevat kleibrokken alsmede recent puin.

Archeologie

Tijdens het veldonderzoek zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen. Ook is geen vuile archeologische laag aangetroffen. Op basis van de resultaten van het veldonderzoek is er geen aanleiding om de aanwezigheid van een archeologische vindplaats in het plangebied te vermoeden.

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1 Conclusies

In tegenstelling tot wat verwacht werd op basis van het bureauonderzoek (hoge archeologische verwachting voor vindplaatsen uit het Midden en Laat Neolithicum; zie § 2.2) zijn tijdens het veldonderzoek geen aanwijzingen aangetroffen voor vindplaatsen in het plangebied. De bodem in het plangebied is tot circa 0,9 m -Mv grotendeels verstoord. Eventuele archeologische resten zijn daarmee vrijwel zeker verloren gegaan.

Uit historisch kaartmateriaal blijkt dat de boerderij Twistvlied, die in het plangebied heeft gelegen, geen oudere voorgangers heeft gekend.

4.2 Aanbevelingen

Op grond van het ontbreken van aanwijzingen voor de aanwezigheid van archeologische resten wordt ten aanzien van het plangebied geen vervolgonderzoek aanbevolen.

Met betrekking tot de bevindingen van onderhavig onderzoek dient contact opgenomen te worden met drs. R.S. Kok van de provincie Utrecht.

Literatuur

- Berendsen, H.J.A., & E. Stouthamer**, 2001. *Paleogeographic development of the Rhine-Meuse delta, The Netherlands*. Koninklijke Van Gorcum, Assen.
- Brinkkemper, O., e.a. (redactie)**, 1998. *Handboek ROB specificaties*. Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, Amersfoort.
- Kadastrale Minuut**, 1832. Gemeente Mijdrecht, Sectie C, genaamd Rozenhoven.
- Nederlands Normalisatie-instituut**, 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters*. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.
- ROB**, 2001. *Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW) 2e generatie. Globale Archeologische Kaart van het continentale Plat. Archeologische Monumentenkaart*. Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, Amersfoort (cd-rom).
- ROBAS Producties/Topografische Dienst**, 1989. *Foto-Atlas Utrecht, schaal 1:14.000. Blad 32 Mijdrecht*. ROBAS Producties/Topografische Dienst, Den Ilp/Emmen.
- Schute**, 2002. Strategisch Groenproject De Venen, deelgebied Groot Mijdrecht-Noordoost, gemeente De Ronde Venen; een Aanvullende Archeologische Inventarisatie. *RAAP-rapport 827*. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Amsterdam.
- Stiboka**, 1970. *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000. Blad 31 West Utrecht*. Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.
- Stiboka/RGD**, 1975. *Geomorfologische Kaart van Nederland, schaal 1:50.000. Blad 31 Utrecht*. Stichting voor Bodemkartering/ Rijks Geologische Dienst, Wageningen/Haarlem.
- Vorbereidingscommissie Kwaliteitszorg Archeologie**, 2001. *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie. Eindrapport van de Vorbereidingscommissie Kwaliteitszorg Archeologie*. Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, Den Haag.
- Wieberdink, G.I.**, 1989. *Historische atlas Zuid-Holland 1888-(1912): chromotopografische kaart des Rijks, schaal 1:25.000, Bladnr. 404 Zevenhoven*. ROBAS Producties, Den Ilp.
- Wolters Noordhoff Atlasproducties**, 1990. *Grote Historische Atlas van Nederland, schaal 1:50.000, Deel I: West-Nederland 1839-1859*. Wolters Noordhoff Atlasproducties, Groningen.

Gebruikte afkortingen

ARCHIS	ARChEologisch Informatie Systeem
IKAW	Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden
Mv	maaveld
ROB	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek

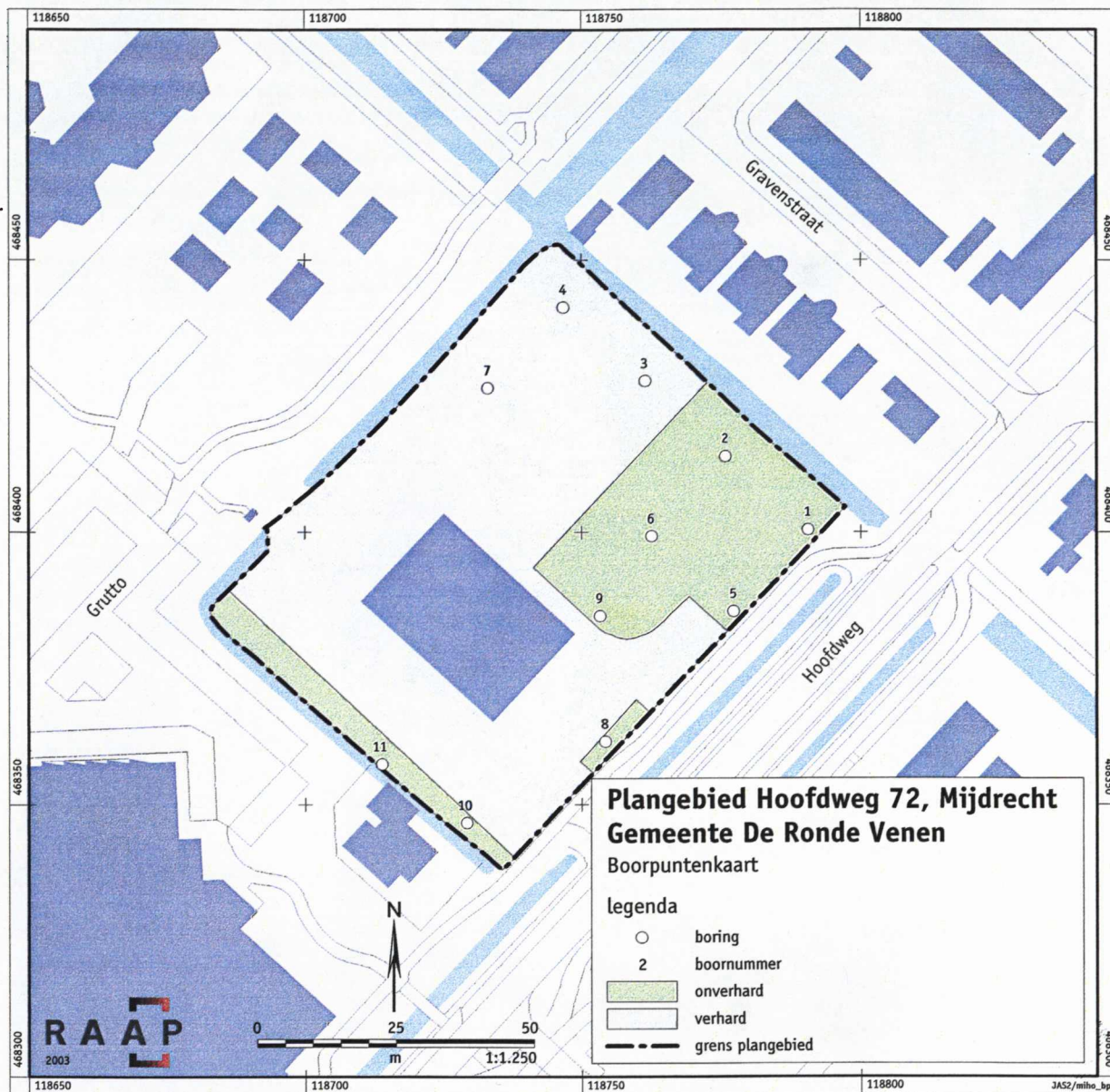
Verklarende woordenlijst

Afzettingen van Calais	Mariene afzettingen uit het Boreaal, Atlanticum en Subboreaal ('oude zeelei').
getijdengebied	Watergebied waarin een sterke werking van de getijden optreedt.
geul	Brede en diep uitgeslepen aan- en afvoerwegen van de eb- en vloedstroom in een waddegebied.
inversieruggen	Als gevolg van reliëfinversie in het voormalige getijdengebied (in o.a. Zeeland) zijn de laagste delen (de geulen) thans de hoogste delen.
kreek	Sterk meanderende uitloper van een geul of priel in de kwelder.
legakker/zetwal	Smalle strook land waarop de turf te drogen werd gezet.
moerige gronden	Restveenlaag op zeelei.
oeverwal	Langgerekte rug langs een rivier of kreek, ontstaan doordat bij het buiten de oevers treden van de stroom het grovere materiaal het eerst bezinkt.

Overzicht van figuren

Figuur 1. Boorpuntenkaart.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

Figuur 1. Boorpuntenkaart.

Periode	Datering			
Nieuwe tijd	1500	-	heden	
Late Middeleeuwen	1050	-	1500	na Chr.
Vroege Middeleeuwen	450	-	1050	na Chr.
Romeinse tijd	12 voor	-	450	na Chr.
IJzertijd	800	-	12	voor Chr.
Bronstijd	2000	-	800	voor Chr.
Neolithicum (nieuwe steentijd)	5300	-	2000	voor Chr.
Mesolithicum (midden steentijd)	8800	-	4900	voor Chr.
Paleolithicum (oude steentijd)	300.000	-	8800	voor Chr.

Tabel 1. Archeologische
tijdschaal.